

Plevljak Fikret

PROCJENA RIZIKA OSIGURANJA

GDJE SMO ?

I KAKO DALJE ?

SorS 2003., Sarajevo , 10. juni 2003.

**poseban
sve više rastući
uticaj u poslovanju preduzeća imaju
danас**

**održavanje
i
osiguranje**

u skladu s temom rada dajemo i jednu od definicija održavanja :

Održavanje je ona funkcija u preduzeću čija je nadležnost konstantna kontrola nad postrojenjima i vršenje određenih popravaka i revizija , čime se omogućava stalna funkcionalna sposobnost i očuvanje poslovnih postrojenja , pomoćnih postrojenja i ostale opreme

zaključci konferencije OECD iz 1963. godine

u konkurentskoj utakmici na tržištu osiguranja danas se pojavljuje i jedan praktičan problem :

kako što realnije ocijeniti visinu rizika osiguranja u poslovnom sistemu i saglasno tome visinu realne cijene tog rizika – visinu premije osiguranja .

To je osnovni prostor ovog rada

Jedan vrlo značajan i sasvim poseban skup faktora rizika osiguranja sredstava za rad generiše se iz tehnoloških procesa , eksploracije i rukovanja sredstvima za rad .

Ti faktori su ujedno i elementi misije funkcije održavanja poslovnog sistema .

do sada primjenjivane (“klasične”) metode procjene rizika osiguranja sredstava za rad , manje više u obzir ne uzimaju skoro nikako : **specifičnosti konkretnog poslovnog sistema karakteristike procesa eksploatacije s.z.r.**

procesa njihovog održavanja

karakteristika lokacije sredstva za rad

karakteristika kadrova u proizvodnji

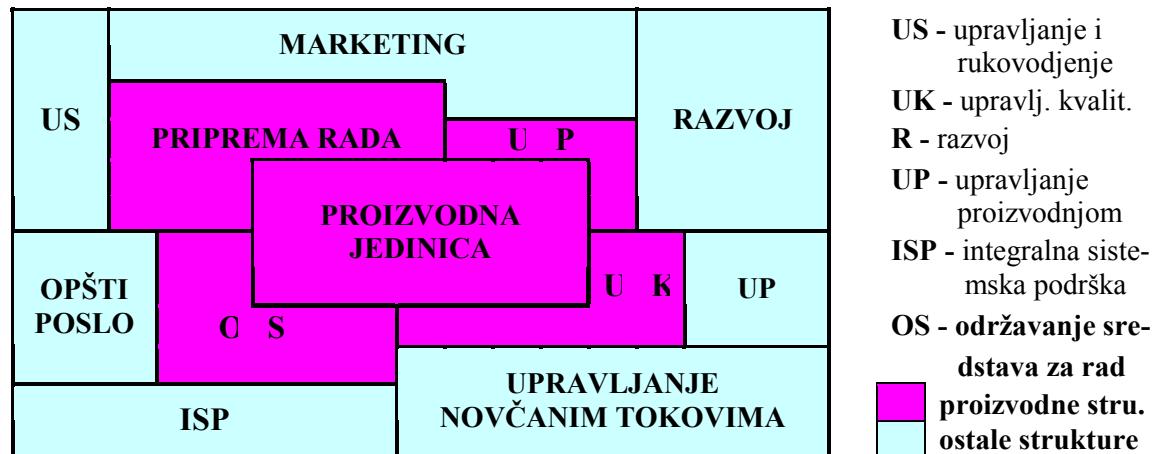
karakteristike kadrova na održavanju

itd.

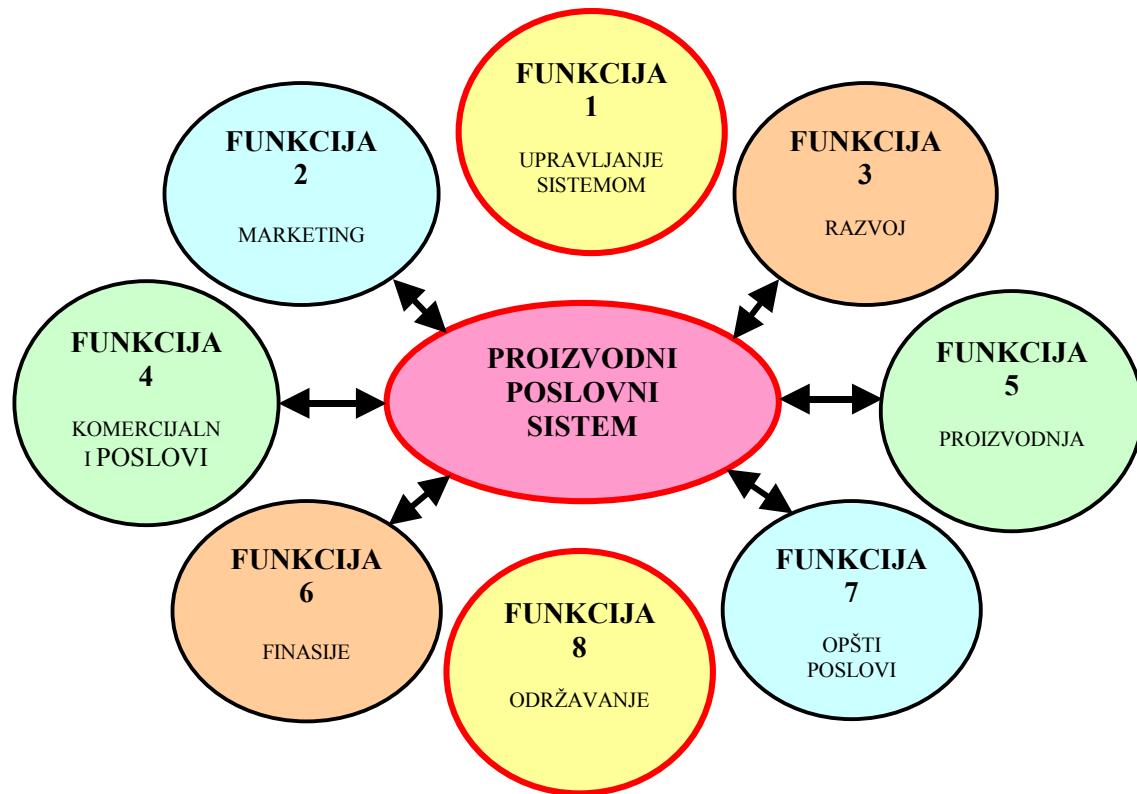
Slika 1.1. - Poslovni proces u poslovnom sistemu

(prema : Brdarević , Safet (1993) , Održavanje sredstava rada , Mašinski Fakultet , Zenica , sl. 1 , str. 1)

Slika 2.1. - Osnovna struktura proizvodnog poslovnog sistema

(prema : Stanivuković , Dragutin , Zelenović , Dragutin , (1997) , Održavanje – IIS prilaz ,Institut za industrijske sisteme , Novi Sad)

Slika 10.1. – Model poslovnog sistema

(prema : Petrović , Branko (1997.) , Razvoj proizvoda – monografija , Univerzitet u Novom Sadu , Fakultet tehničkih nauka , strana 52 , slika 3.1/7)

ZADACI FUNKCIJE ODRŽAVANJA

MINIMALNI SKUP ZADATAKA FUNKCIJE ODRŽAVANJA

- * čišćenje i podmazivanje sredstava za rad
- * popravak kvarova sredstava za rad
- * kontrolni pregledi sredstava za rad

MAKSIMALNI SKUP ZADATAKA FUNKCIJE ODRŽAVANJA

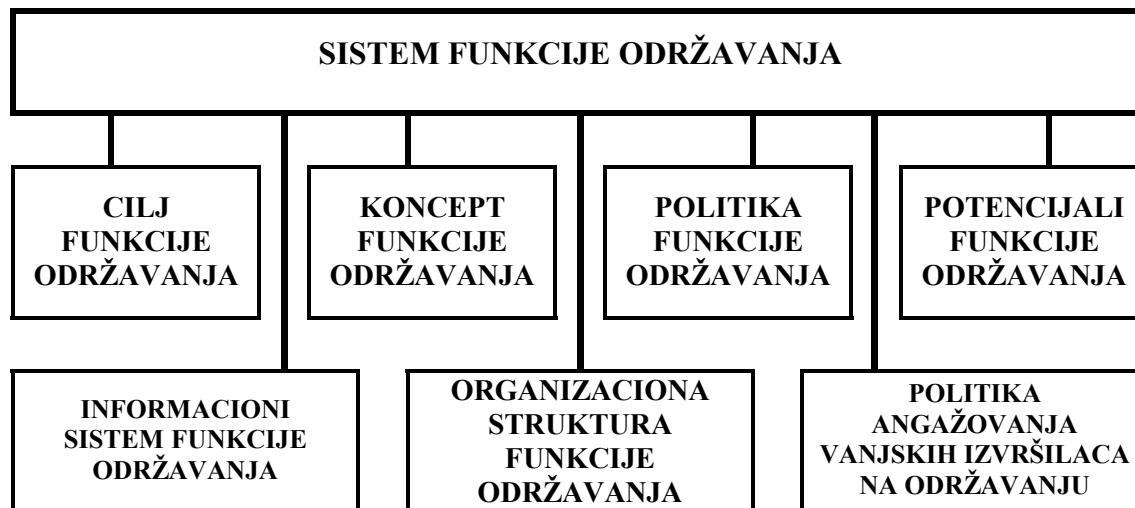
- izrada zahtjeva za konstrukciju sredstava za rad sa stanovišta održavanja (izrada specifikacija),
- učešće u konstrukciji ili kontrola sa stanovišta zahtjeva održavanja , učešće u izboru ,
  1. učešće u izradi ili kontrola sa stanovišta zahtjeva održavanja , učešće u izboru priprema za eksplotaciju ,
  2. čišćenje i podmazivanje ,
  3. popravak iznenadnih kvarova ,
  4. planski popravci ,
  5. preventivni pregledi ,
  6. kontrolni pregledi ,
  7. traženje i otklanjanje slabih mjesta , i ,
  8. izdvajanje iz eksplotacije ili otpis

Slika 3.4. – Zadaci funkcije održavanja

(prema : Brdarević , Safet (1993) , Održavanje sredstava rada , Mašinski Fakultet , Zenica , strana 21 do strane 24)

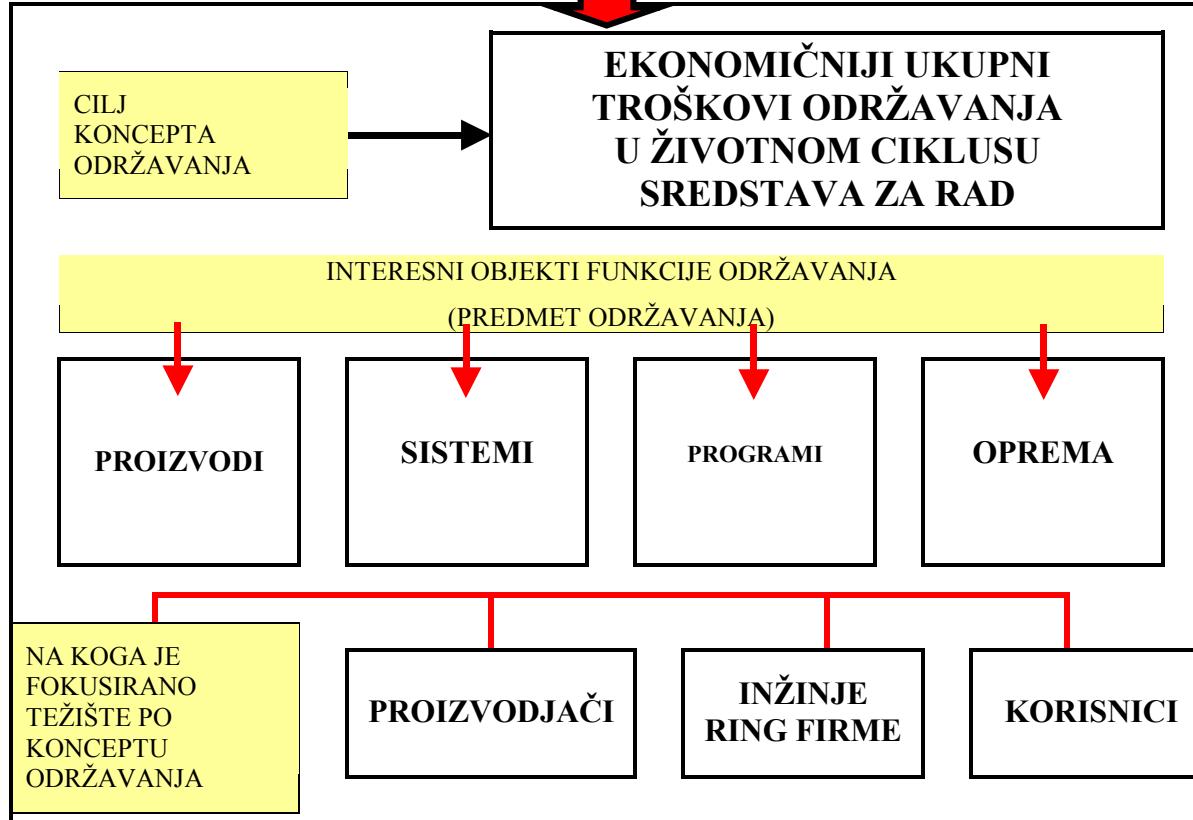
Funkcija održavanja to radi provodjenjem svojih aktivnosti i odgovorima na slijedeća pitanja [8]

KADA se provodi odredjena aktivnost (zadatak) održavanja
KAKO se provodi odredjena aktivnost (zadatak) održavanja
GDJE se provodi odredjena aktivnost (zadatak) održavanja
ŠTA se konkretno radi kod pojedinih zadataka održavanja
ZAŠTO se provodi određeni zadatak održavanja
KO kontroliše to što je uradjeno

Slika 3.8. – Identifikacija sadržaja sistema funkcije održavanja
(prema : Brdarević , Safet (1993) , Održavanje sredstava rada , Mašinski Fakultet , Zenica , strana 8 do strane 11.)

U SVOM KONCEPTU ODRŽAVANJA PUNI SKUP
CILJEVA , OBJEKATA I IZVRŠILACA OBUVHATA KONCEPT ODRŽAVANJA
ILS – SAD (INTEGRAL LOGISTIC SUPPORT)

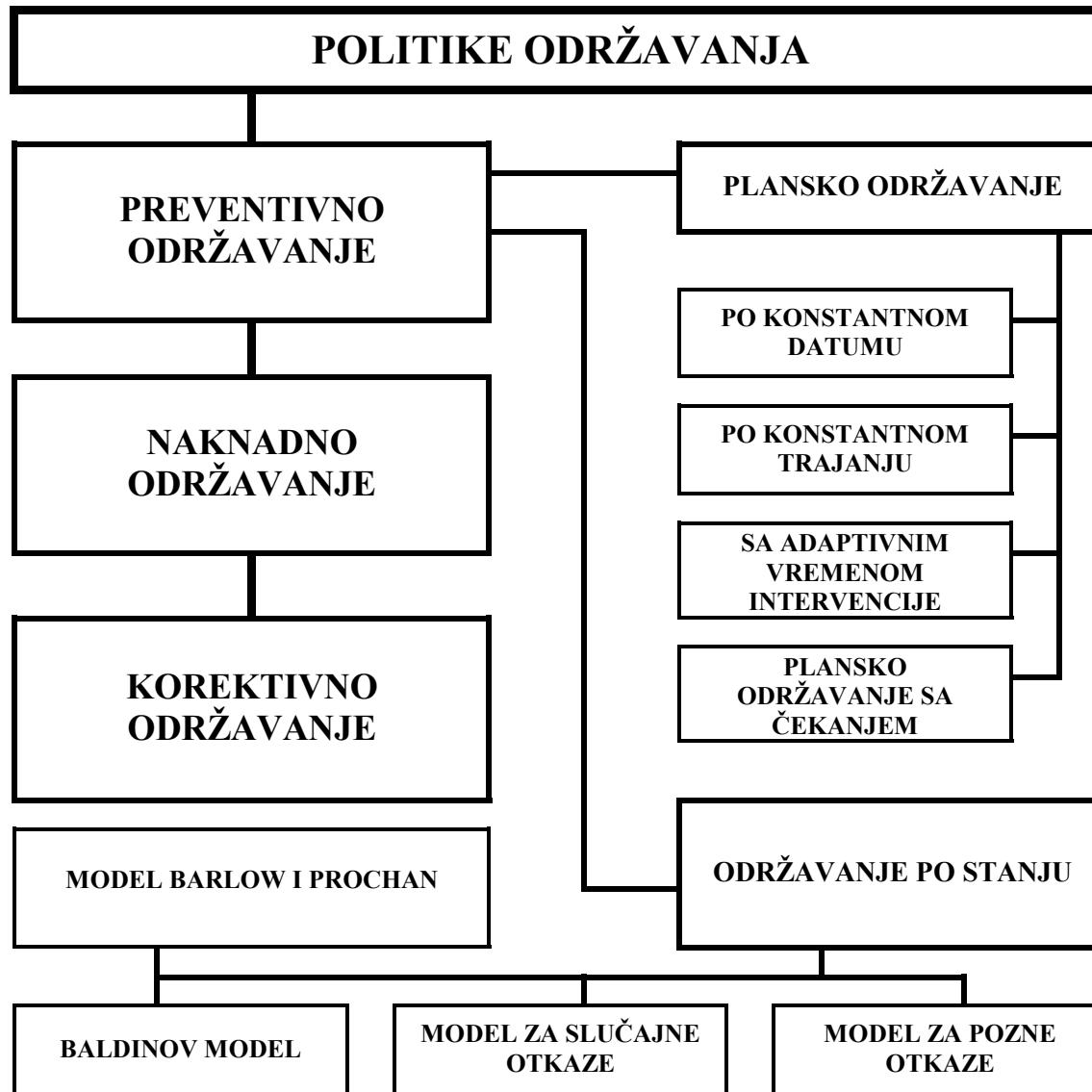

U SVOM KONCEPTU ODRŽAVANJA SKUP:
PROIZVODJAČI , INŽINJERING FIRME ,
OPREMA I KORISNICI OBUVHATA
TEROTEHNOLOGIJA - GB

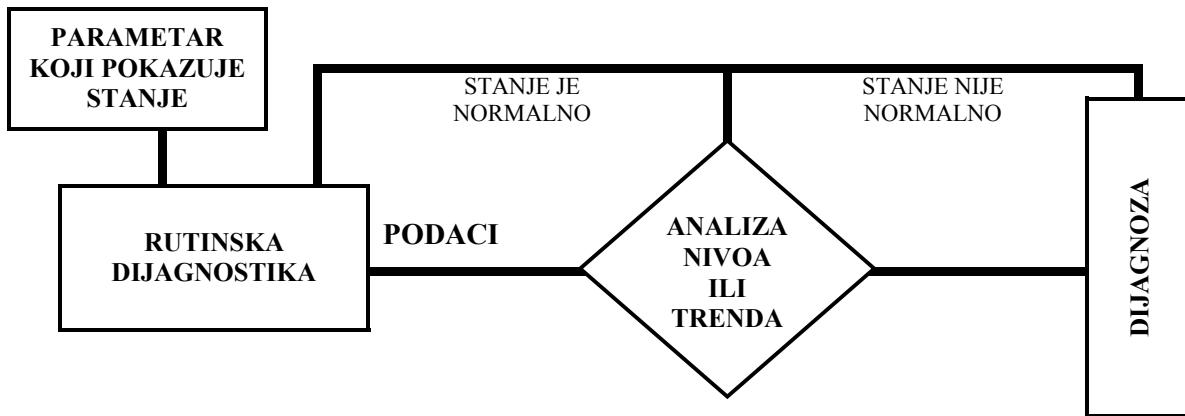
U SVOM KONCEPTU ODRŽAVANJA
USMJERENOST NA KORISNIKA OBUVHATA
TPM – JAPAN

Slika 3.10. – Poredjenje koncepata održavanja

(prema : Brdarević , Safet (1993) , Održavanje sredstava rada , Mašinski Fakultet , Zenica , strana 42., slika 11.)

Slika 3.11. – Podjela politike održavanja
 (prema : Brdarević , Safet (1993) , Održavanje sredstava rada , Mašinski Fakultet , Zenica , strana 25., slika 3.)

Slika 3.13. – Postupak održavanja po dijagnostici stanja (Dutina , 1989.)
 (prema : Klarin , M., urednik , (1994) , Monografija – Principi terotehnoloških postupaka , Mašinski fakultet univerziteta u Beogradu , strana 195., slika 5.6.)

slijedom toga postavljene su i hipoteze

Funkcija održavanja ima uticaja na visinu rizika
osiguranja sredstava za rad

Postojeći pristupi ocjene rizika osiguranja sredstava za
rad ne uzimaju dovoljno u obzir specifičnosti osiguranika
posebno njegove funkcije održavanja

Moguće je postaviti metodu ocjene rizika osiguranja
sredstava za rad na osnovu ocjene funkcije održavanja
osiguranika

**razvijenija funkcija održavanja pozitivno
djeluje na smanjenje poslovnih rizika u
cijelom poslovnom sistemu**

**razvijenija funkcija održavanja pozitivno
djeluje i na
rizike osiguranja**

funkcija održavanja ima uticaja na visinu rizika osiguranja sredstava za rad . Izborom i realizacijom odgovarajućeg održavanja (zadataka održavanja) :

eliminišu se uzroci stanja “u otkazu”

smanjuje se vrijeme nerada sistema

povećava se stanje sistema “u radu”

povećava se pouzdanost sistema

povećava se operativna gotovost sistema

povećava se raspoloživost sistema

Pri razmatranju pozitivnih uticaja funkcije održavanja na poslovni sistem

u ovom slučaju na sigurnost poslovnog sistema mogu se u obzir uzeti dvije karakteristike održavanja

uspješnost funkcije održavanja [6]

i

potencijal funkcije održavanja [77]

Uspješnost funkcije održavanja je bitna jer

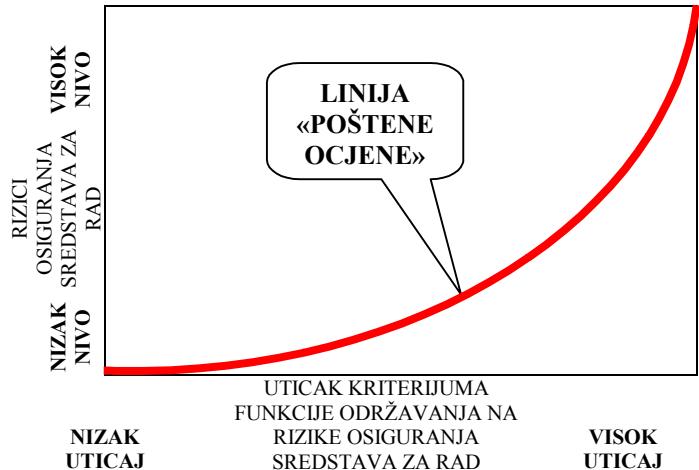
daje podatke o stanju funkcije održavanja u prošlosti

daje prisutne tendencije tog stanja u sadašnjosti

daje mogućnost davanja procjene o tendencijama stanja funkcije održavanja u budućnosti

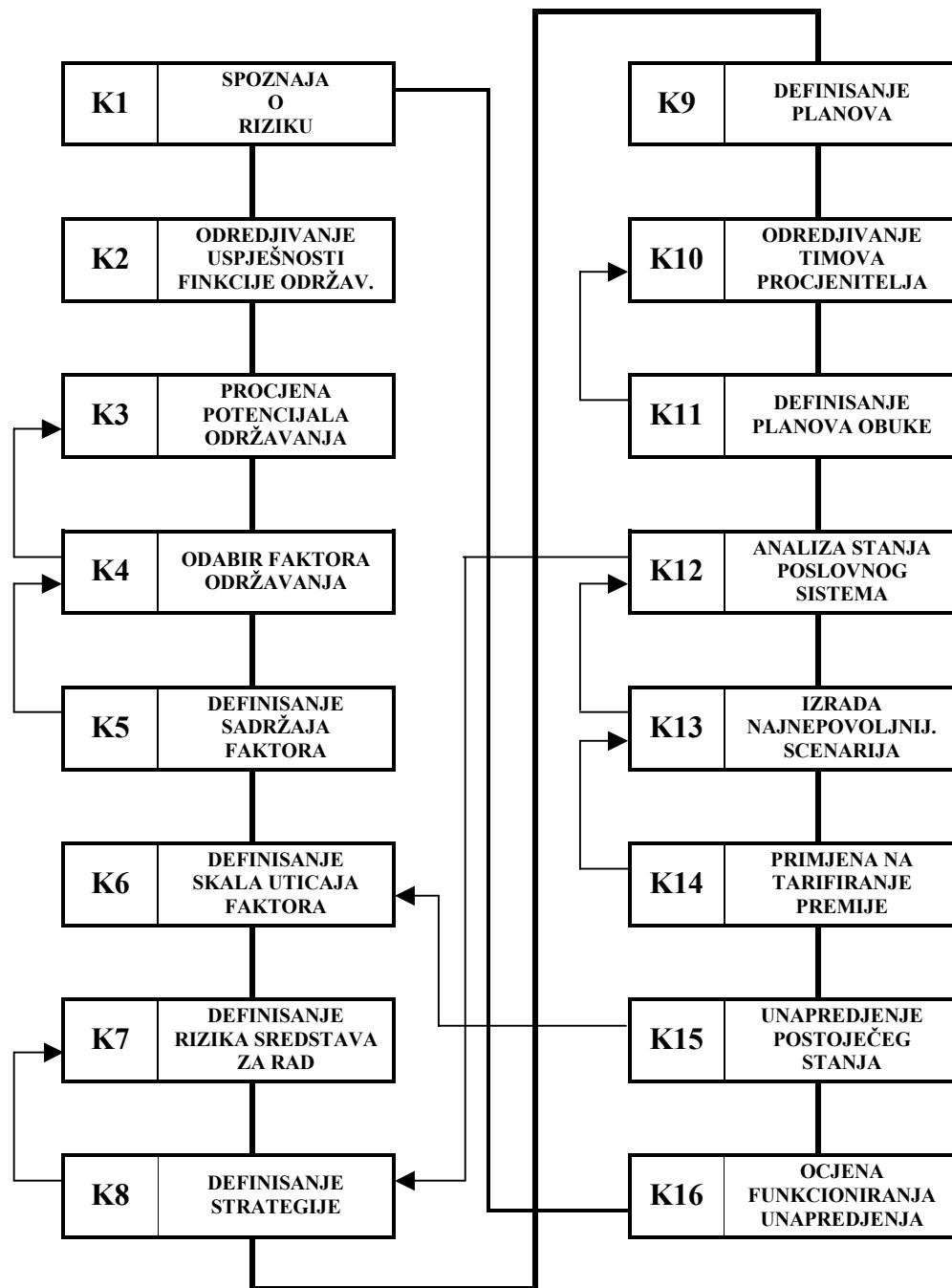
**Procjena potencijala funkcije održavanja
bitna je za ocjenu rizika osiguranja
sredstava za rad**

**jer se osiguravajuće pokriće sredstava za rad
ugovara
za budućnost**

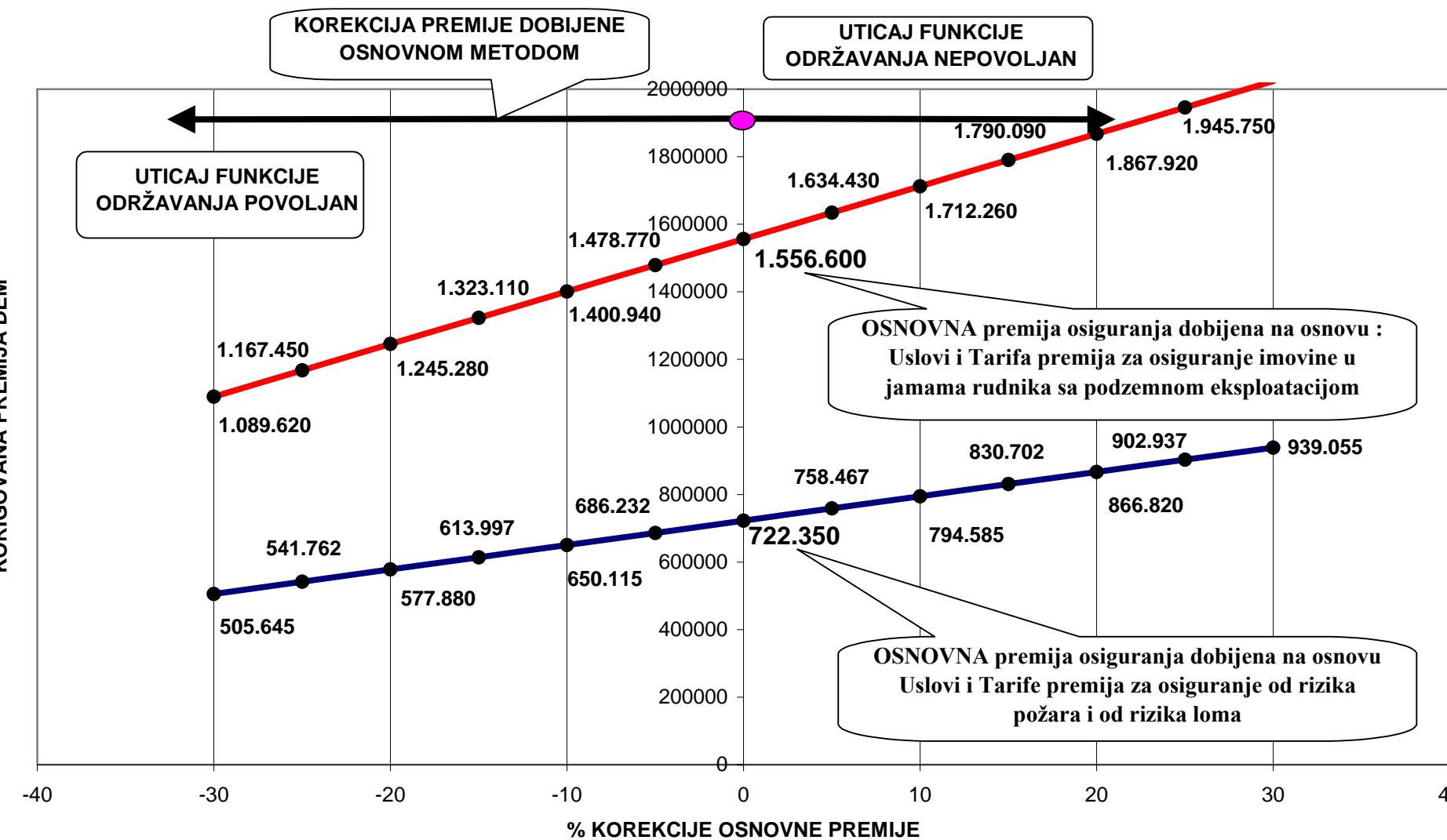

Dijagram 11.2. – Ocjena uticaja kriterijuma funkcije održavanja na ocjenu rizika osiguranja sredstava za rad

(prema : Mr Markan , Branko , Dr Dolinov , Petar , (2000) , Kvalitet 2000 , UDC 006.3:65.01 , strana 34 , Slovenski Institut za kakovost in meroslovje , Ljubljana)

Dijagram 12.1. - Ocjena rizika osiguranja sredstava za rad na osnovu ocjene funkcije održavanja

**koristi za društva za osiguranje
iako i dalje ostaje ipak samo procjena , ocjena
rizika osiguranja s.z.r. je realnija i tačnija
kalkulacija premije osiguranja je usaglašena sa
realnom veličinom rizika osiguranja s.z.r.**

konkretnog poslovnog sistema

**metoda je primjenljiva za više vrsta osiguranja
(osiguranje od požara , osiguranje od loma ,
montažna osiguranja , osiguranja gradjevine ,
osiguranje izgubljene zarade zbog prekida
poslovanja , osiguranje odgovornosti , itd.)**

poslovni sistemi imaće koristi

**realnije prepoznavanje djelujućih rizika na
njihova sredstava za rad**

**manje premije osiguranja sredstava za rad
manje premije osiguranja sredstava za rad
omogućavaju širu primjenu osiguravajuće
zaštite sredstava za rad**

šira društvena zajednica ima koristi

**povećanje sigurnosti društvene
reprodukције**

pravci daljih istraživanja proistiću

**iz navedenih nedostataka sopstvenih
istraživanja i trebaju ići u smjeru**

**identificiranja , preciziranja i opisivanja
faktora , kriterijuma i mjerila
za ocjenu rizika osiguranja sredstava za rad
na osnovu ocjene funkcije održavanja**

njihovo daljnje istraživanje u cilju mogućnosti mjerena

dalnjeg formalizovanja , odnosno objektiviziranja postupka procjene važnosti pojedinih uticajnih faktora funkcije održavanja na ocjenu rizika osiguranja sredstava za rad i njihove stepene gradacije

Dalja unapredjenja , pored toga , mogu ići i u smislu primjene standardizacije značajnih varijabli s.z.r., FOD i osiguranja , uvodjenjem sistema kvaliteta na osnovu serije standarda ISO 9000

To se posebno odnosi na preventivne preglede sredstava rada u funkciji preventivnog održavanja kao načina smanjenja rizika u osiguranju

prolog

i pored odredjene opširnosti ovdje nisu obuhvaćena sva pitanja koja zaslužuju da budu predmet jedne ovakve odbrane
biću vam jako zahilan ako ukažete na moguće nejasnoće ovog pristupa
kažete vaše mišljenje
postavite vaša pitanja
i ako koristite postavljenu metodu za ocjenu rizika

vrijeme koje sam imao je isteklo

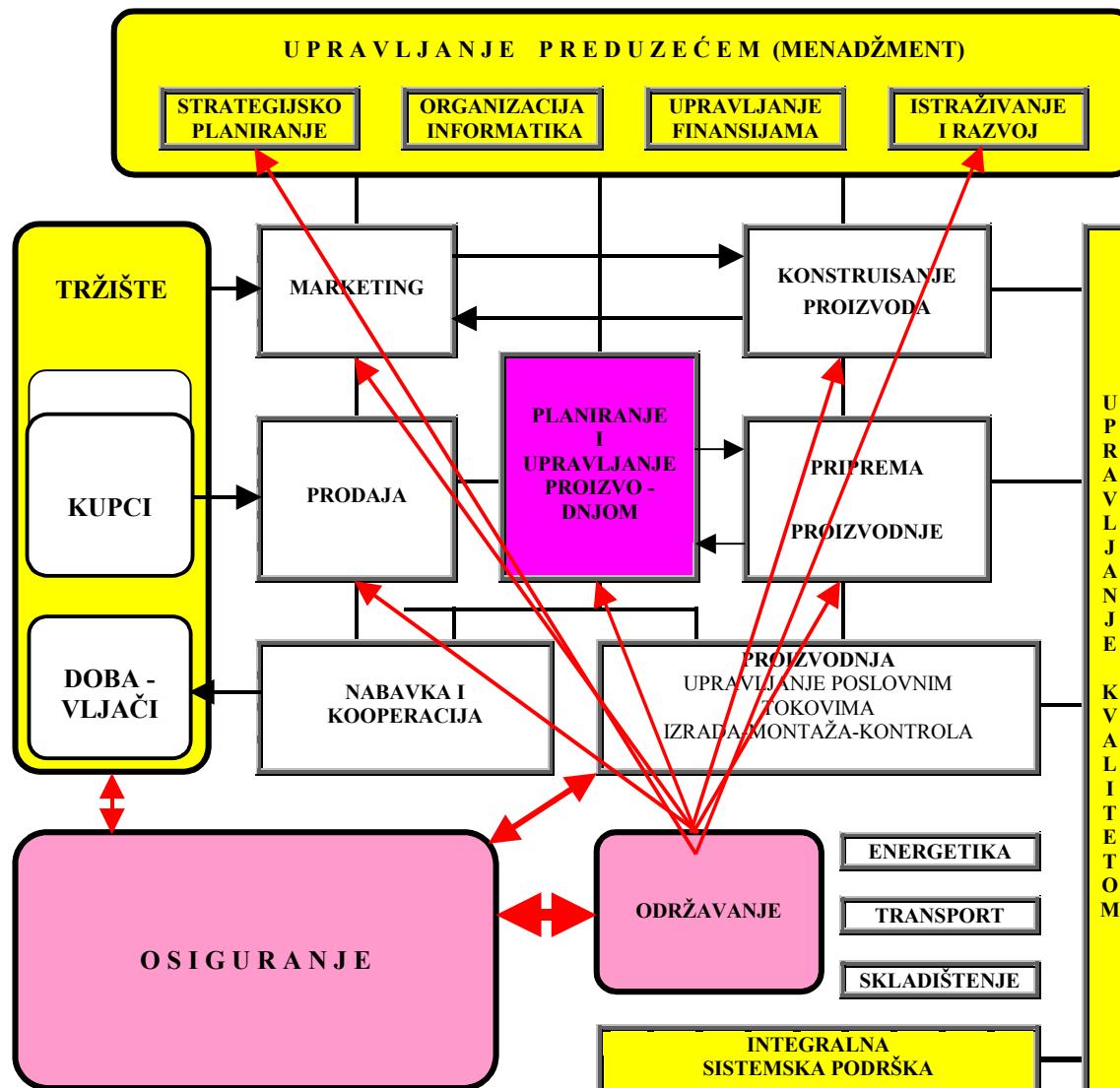
ja se svima vama
zahvaljujem
na vašem strpljenju

Tabela 11.2. – Kriterijumi potencijala održavanja [77]

OSNOVNI KRITERIJUMI								IZVEDENI KRITERIJUMI			
RB	NAZIV	MJE RLJIV	NEMJE RLJIV	RB	NAZIV	MJE RLJIV	NEMJE RLJIV	RB	NAZIV	MJE RLJIV	NEMJE RLJIV
1	Broj sredstava za rad	Da	-	19	Inventivnost održavalaca	-	Da	1	Stanje sredstava za rad		
2	Broj kritičnih sr. za rad	Da	-	20	Postojanje eksternih znanja	-	Da	2	Tehnička složenost sredstava za rad		
3	Unificiranost sredstava za rad	-	Da	21	Dostupnost eksternih znanja	-	Da	3	Tehnologija proizvodnog procesa		
4	Stepen automatizacije	Da	-	22	Stil rukovodjenja	-	Da	4	Proizvodnja		
5	Tehnološki postupak	-	Da	23	Saradnja sa proizvodnjom	-	Da	5	Zahtjevi proizvodnje		
6	Frekvenc. podešavanja	-	Da	24	Forma informacija	-	Da	6	Nivo potreba za održ.		
7	Vještina rukovanja	-	Da	25	Brzina pristupa informacijama	-	Da	7	Tehnička sposobnost održavanja		
8	Kvalitet proizvoda	Da	-	26	Sinteza informacija	-	Da	8	Kvalitet održavanja		
9	Kvantitet proizvoda	Da	-	27	Planiranje održavanja	-	Da	9	Htjenje održavanja		
10	Rok proizvodnje	Da	-	28	Djelovanje funkcije održavanja	-	Da	10	Sposobnost održavanja		
11	Oprema održavanja	-	Da					11	Snaga održavalaca		
12	Dostupnost rez. dijelo.	Da	-					12	Znanje održavalaca		
13	Želja za dokazivanjem	-	Da					13	Eksterna znanja održa.		
14	Napredovanje	-	Da					14	Rukovodjenje fun. odr		
15	Broj održavalaca	Da	-					15	Informacione podloge		
16	Iskustvo održavalaca	-	Da					16	Tehnologija održava.		
17	Formalno obrazovanje	-	Da					17	Sposobnost održavanja		
18	Specijalistička znanja	-	Da					18			

Slika 2.3. – Odnosi tržišta , proizvodnje , održavanja i osiguranja
 (prema : Petrović, Branko (1997), Razvoj proizvoda–monografija, Fakultet tehn. nauka, Novi Sad)

**Odredjenom metodologijom može se doći do
metode dovoljno efikasne**

**efikasne najmanje toliko koliko su
efikasne i već postojeće metode**

za ocjenu , ili korekciju ocjene ,

**rizika osiguranja sredstava za rad
na osnovu ocjene funkcije održavanja**

Uspješnost funkcije održavanja je pokazatelj postizanja cilja funkcije održavanja u određenom vremenu , uslovima okoline i uz određene troškove

Pri tome cilj funkcije održavanja predstavlja obezbijedenje mogućnosti funkcionisanja sredstava za rad u skladu sa njihovom namjenom (funkcijom kriterijuma) , zahtjevima osnovnog korisnika sredstava za rad (funkcije proizvodnje) i sa ciljem poslovnog sistema .

Ukoliko uspije u tome funkcija održavanja istovremeno djeluje preventivno i na rizike osiguranja sredstava za rad

potencijal funkcije održavanja

**je nivo sposobnosti funkcije održavanja
da se prilagodi promjenama zahtjeva
poslovnog procesa
u bliskoj ili daljoj budućnosti
poslovnog sistema**

Navedene koristi proističu iz slijedećih osobina nove metode

metoda daje dobru osnovu za analizu upravljanje rizicima i sigurnošću sredstava za rad poslovnog sistema

daje mogućnost smanjenja greške pri ocjenjivanju rizika osiguranja sredstava za rad na dosada uobičajene načine

daje mogućnost korekcije premije osiguranja sredstava za rad izračunate na “klasičan” način (metodom uslova i tarifa)

daje mogućnost smanjenje greške kod ocjene rizika osiguranja sredstava za rad na dosada uobičajene načine od strane dva ili više različitih ocjenjivača koji rade zajedno ili odvojeno , gledano u vremenu i prostoru

nedostaci sopstvenih istraživanja

**složenost fenomena ocjene rizika osiguranja
sredstava za rad na osnovu ocjene funkcije
održavanja i složenost funkcije održavanja ,
kao instrumenta ocjene , je velika**

**u stvarnosti se ne može naći mnogo poslovnih
sistema u kojima su raspoložive informacije
na raspolaganju u svakom trenutku , izuzev
trenutka godišnjeg (periodičnog) obračuna**

pored toga , nedostatak metode je i u :

**subjektivnom odredjivanju važnosti pojedinih
uticajnih faktora na ocjenu rizika osiguranja
sredstava za rad na osnovu ocjene funkcije
održavanja**

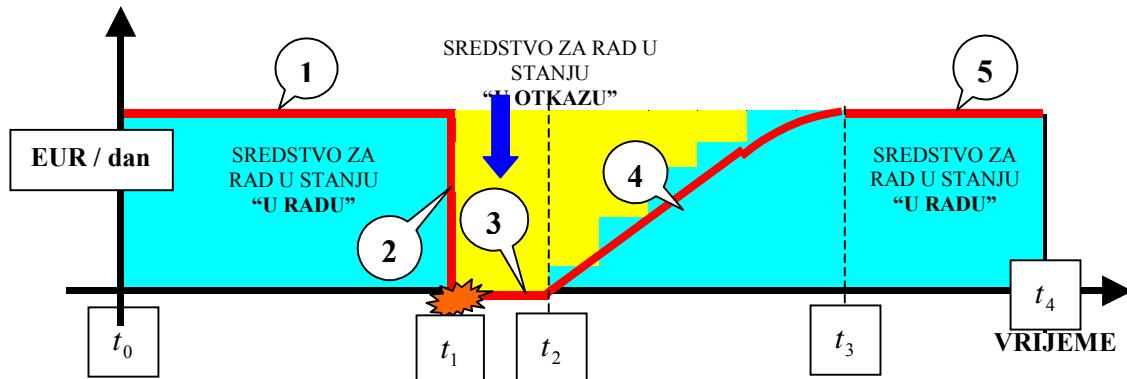
**rezultati su dobri onoliko kolike su mogućnosti
da se tačno procijeni vrijednost , odnosno
tendencija uticajnih faktora funkcije
održavanja koje su uzete u obzir**

smanjiti subjektivnost metode za ocjenu rizika osiguranja sredstava za rad na osnovu ocjene funkcije održavanja na najmanju moguću mjeru

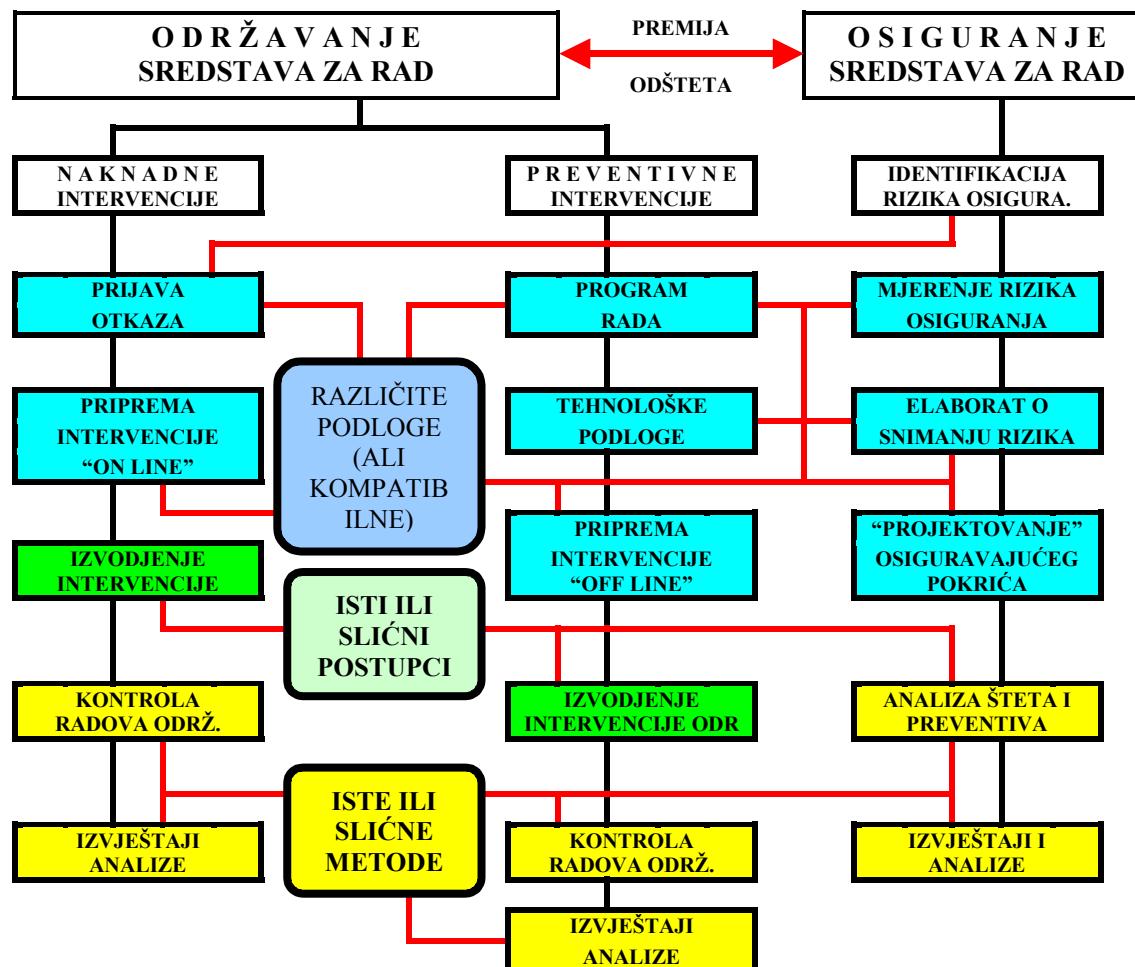

Slika 5.2. – Proces upravljanja funkcijama održavanja i osiguranja

(prema : Stanivuković , Dragutin , Zelenović , Dragutin , (1997) , Održavanje – IIS prilaz , Institut za industrijske sisteme , Novi Sad , strana 23., slika 2.3)

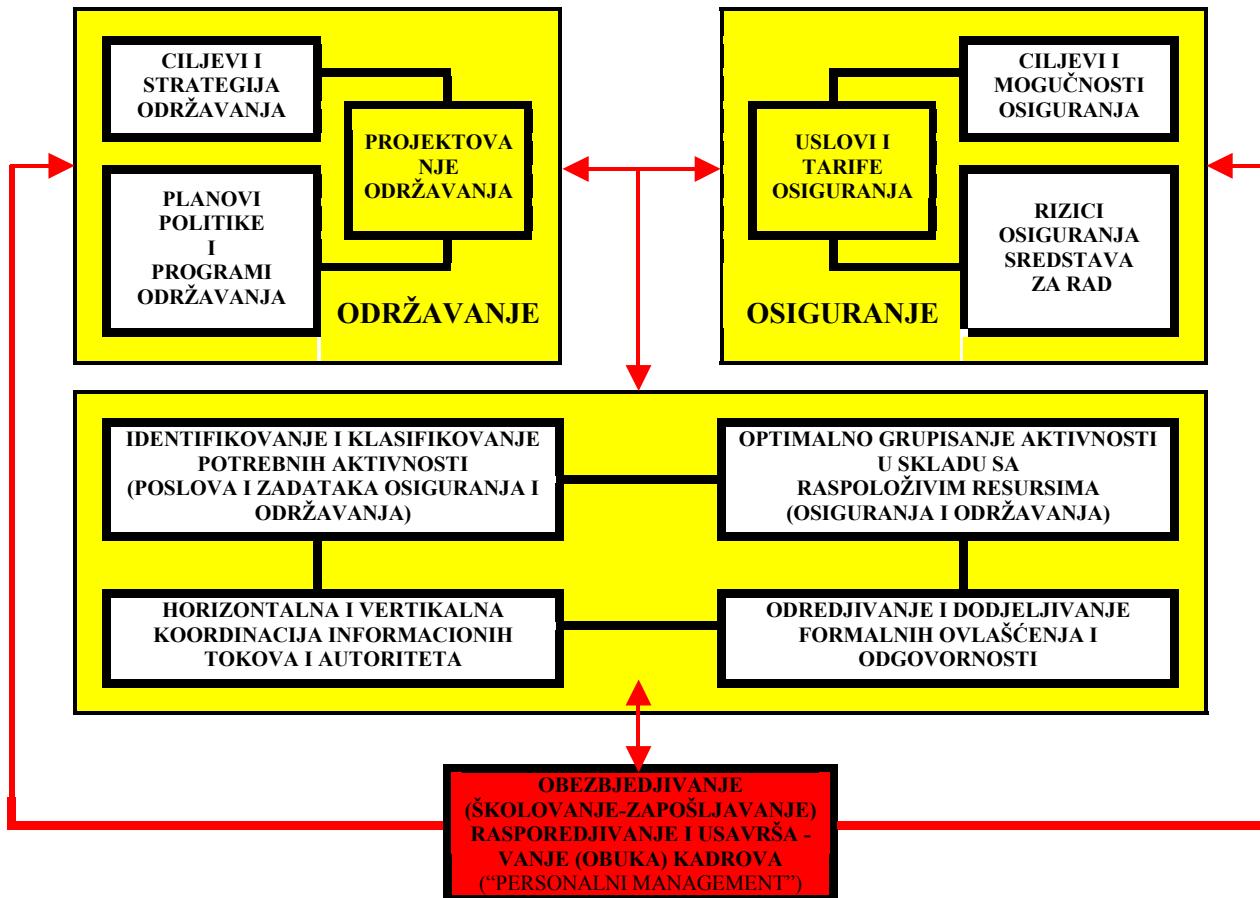

Dijagram 5.3. – Praktična realizacija misije funkcije održavanja i djelatnosti osiguranja
 (prema : Prekid poslovanja uslijed požara , seminar , GE Francona , 2000.,)

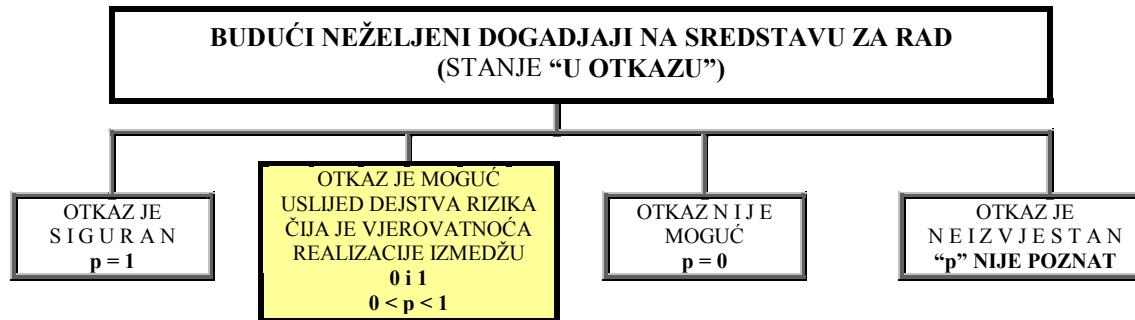
Slika 5.3. – Algoritmi postupaka održavanja i osiguranja

(prema : Stanivuković , Dragutin , Zelenović , Dragutin , (1997) , Održavanje – IIS prilaz , Institut za industrijske sisteme , Novi Sad , strana 126)

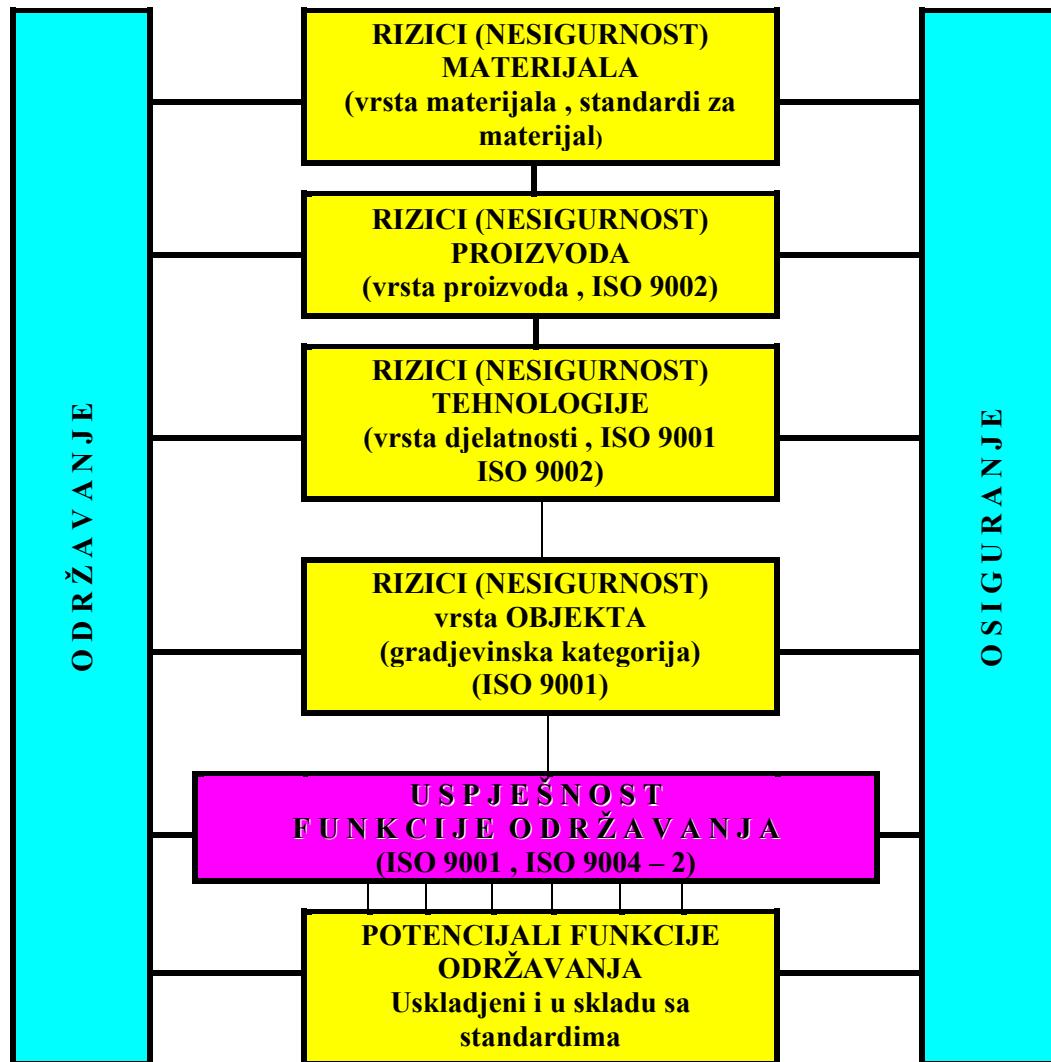

Slika 5.4. – Osnovni procesi veze održavanja i osiguranja

(prema : Stanivuković , Dragutin , Zelenović , Dragutin , (1997) , Održavanje – IIS prilaz ,Institut za industrijske sisteme , Novi Sad , strana 23., slika 2.4)

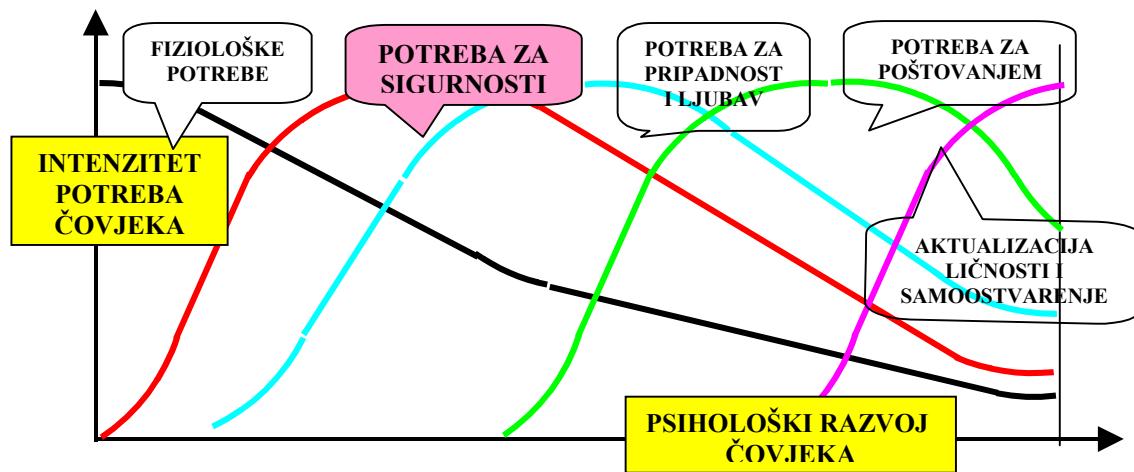

Slika 6.1. – Objasnjenje rizika osiguranja sredstava za rad
 (prema : Andrijašević , Sanja , Petranović , Vladimir (1999) , Ekonomika osiguranja , Alfa , Zagreb , strana 28 , slika 5.3)

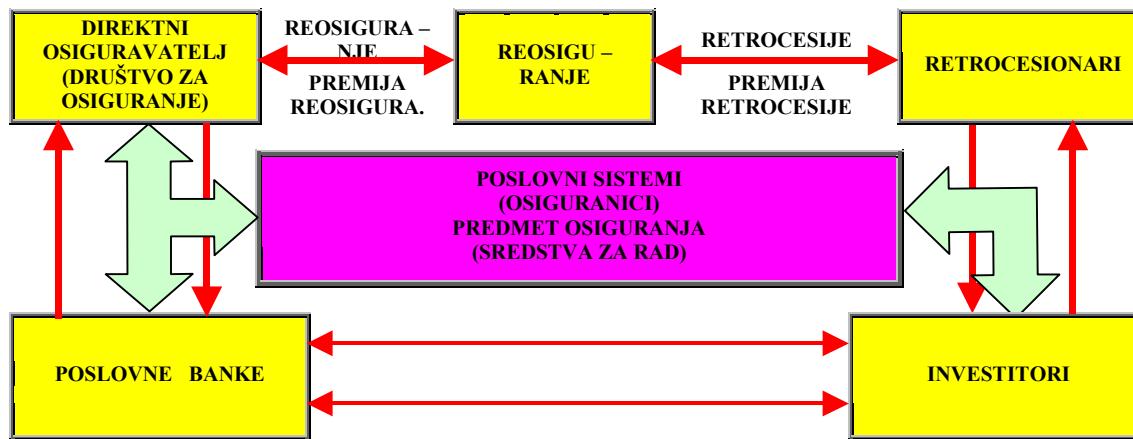

Slika 10.3. - Uzajamnost uticaja rizika osiguranja sredstava za rad kroz obezbjedjenje sistema sigurnosti poslovnog sistema

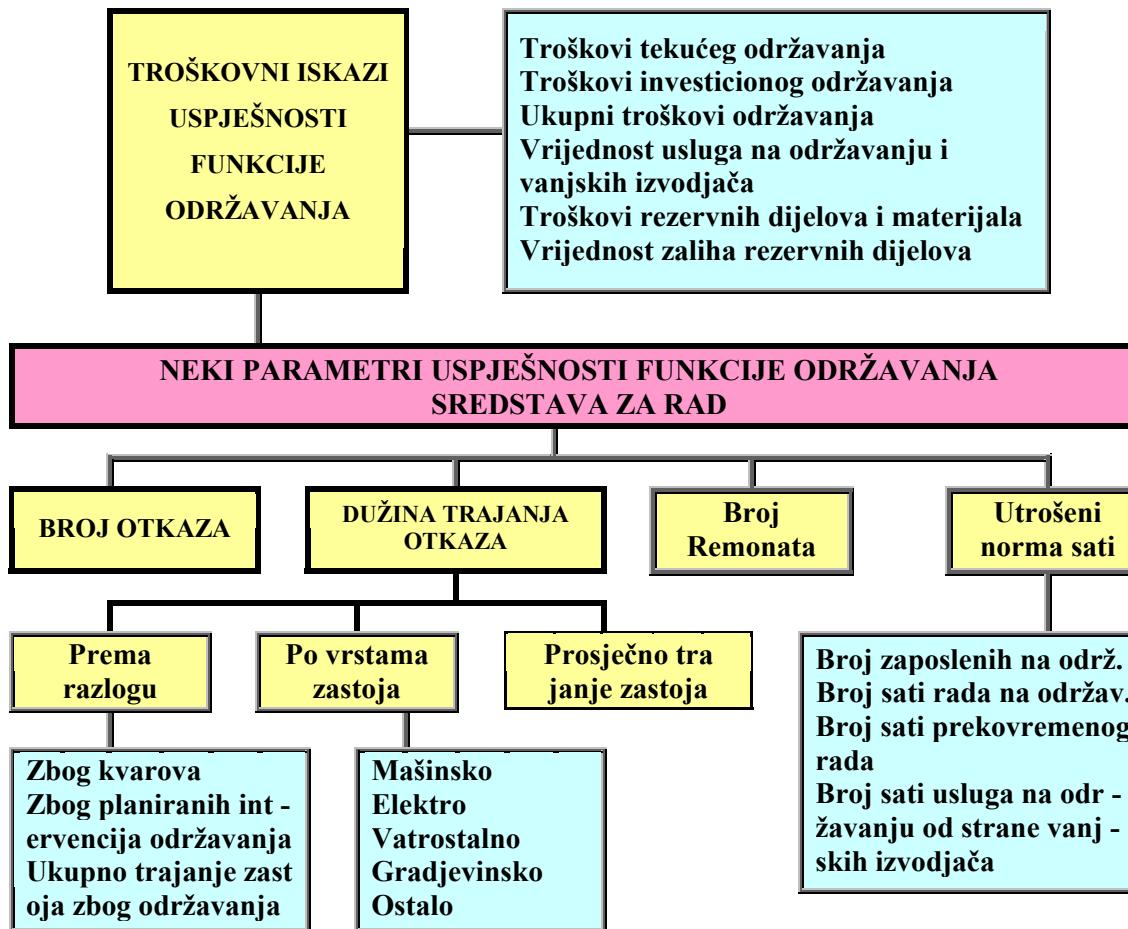
(prema : Simović , Tomislav , i ostali (1996.) , Sistem kvaliteta u osiguranju uslovljen savremenim razvojem preventivnog inžinjeringu i dostignuća iz domena tehničke zaštite , strana 5-8)

Dijagram 4.1. – Psihološki razvoj čovjeka i njegove potrebe
 (prema : Dr Abraham Maslow , i prema : Petrović , Branko , 1997., Razvoj proizvoda – monografija , slika 2.2/2 , strana 15.)

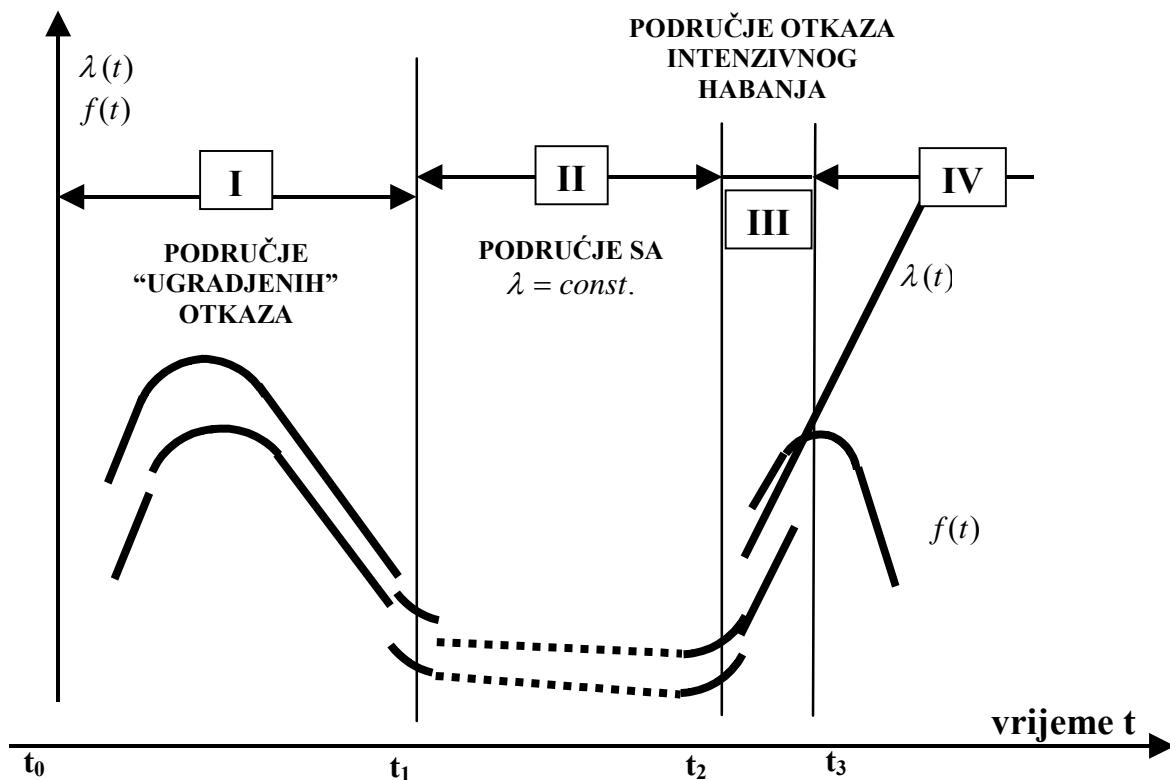

Slika 4.1. – Finansijski tokovi premije osiguranja
 (Capital market products–Securitization by way of a bond, Topics , Munich Re Group , 2000.)

Slika 9.2. – Neki od indikatora funkcije održavanja koji utiču na otkaze sredstava za rad i njihove rizike osiguranja

(prema : Klarin , M., urednik , (1994) , Monografija – Principi terotehnoloških postupaka , Mašinski fakultet univerziteta u Beogradu)

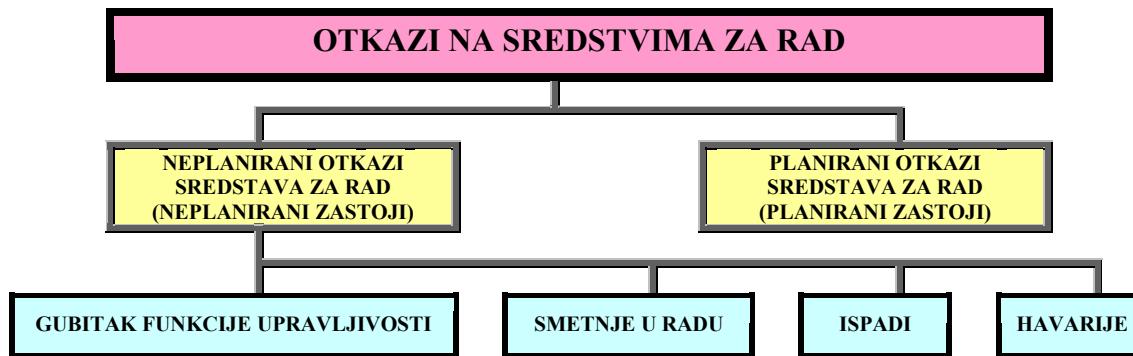

Slika 3.12. – Intenzitet kvarova sredstava za rad i njegovih dijelova u životnom vijeku
 (prema : Brdarević , Safet (1993) , Održavanje sredstava rada , Mašinski Fakultet , Zenica , strana 37.,
 slika 8.)

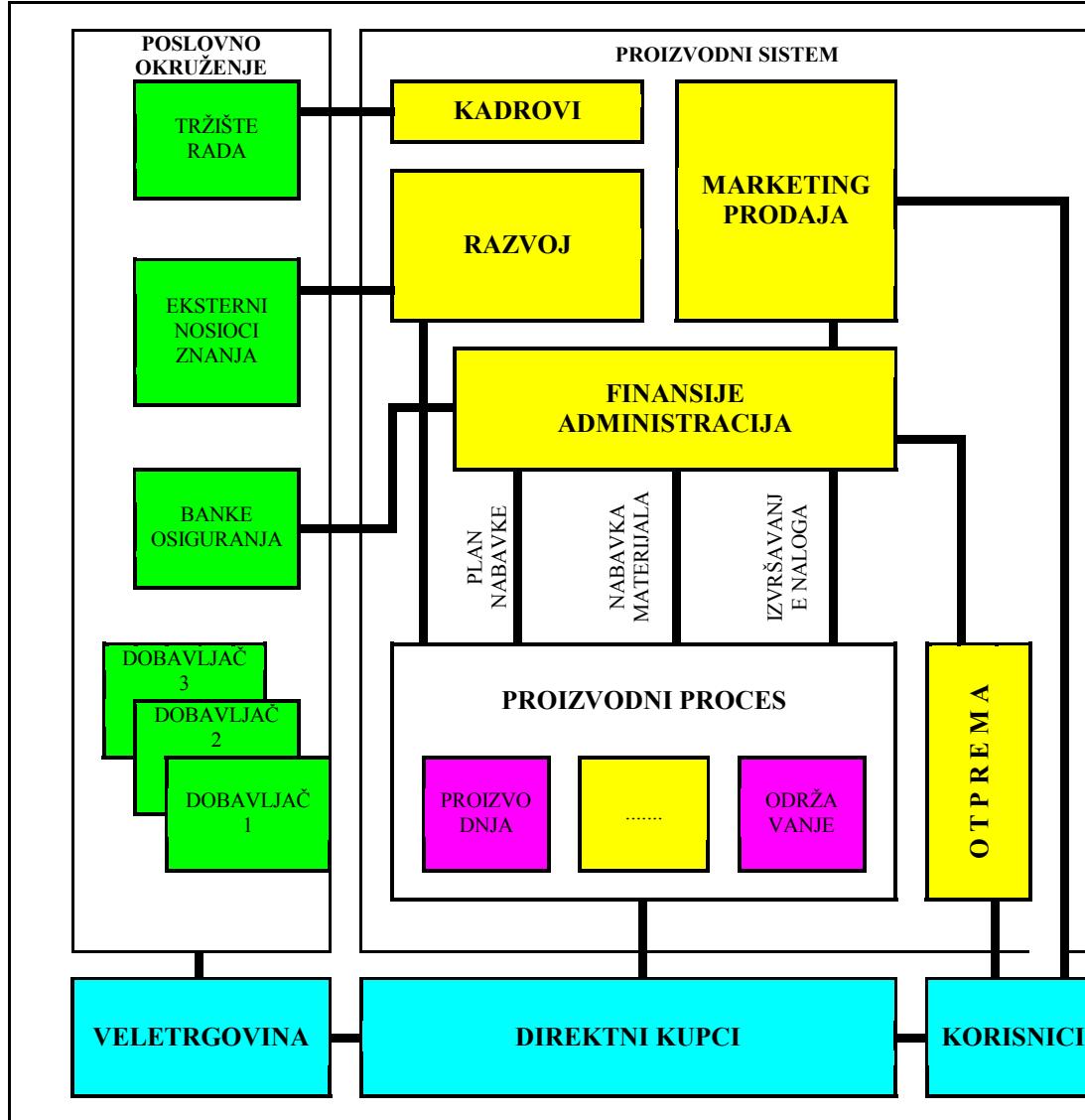
Slika 9.2. – Neki od indikatora funkcije održavanja koji utiču na otkaze sredstava za rad i njihove rizike osiguranja

(prema : Klarin , M., urednik , (1994) , Monografija – Principi terotehnoloških postupaka , Mašinski fakultet univerziteta u Beogradu)

Slika 9.1. – Otkazi na sredstvima za rad

(prema : Klarin , M., urednik , (1994) , Monografija – Principi terotehnoloških postupaka , Mašinski fakultet univerziteta u Beogradu)

Slika 10.2. – Odvijanje poslovnih procesa

(prema : Petrović , Branko (1997.) , Razvoj proizvoda – monografija , Univerzitet u Novom Sadu , Fakultet tehničkih nauka)